

DE VERKENNING 'DUURZAME POLDER' EN DE ENERGIETRANSITIE

De verkenning in de Lithse, Geffense, Nulandse en Rosmalense polder naar de mogelijkheden voor opwekking van duurzame zonne- en windenergie (hierna: Duurzame Polder) is gerelateerd aan de energietransitie. De energietransitie is de omschakeling van fossiele brandstoffen (bv. olie, aardgas, steenkolen) naar duurzame energie (bv. zon, wind en aardwarmte).

In dit document vindt u informatie over:

- Hoe de Duurzame Polder past bij de Klimaatakkoorden en de Regionale Energiestrategie.
- Wat de energieopgaven zijn van de gemeenten Oss en 's-Hertogenbosch en de provincie Noord-Brabant.

1. NATIONALE KLIMAATAKKOORD EN KLIMAATAKKOORD VAN PARIJS

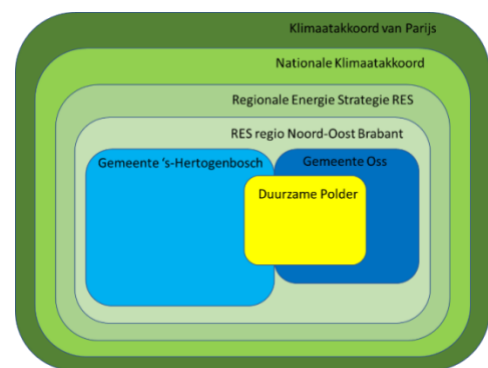
Het Nationale Klimaatakkoord

Het Nationale Klimaatakkoord is een pakket van maatregelen en afspraken tussen bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden om gezamenlijk de uitstoot van broeikasgassen in Nederland in 2030 ongeveer te halveren. In juni 2019 heeft het kabinet het Klimaatakkoord gepresenteerd en is begonnen met de uitvoering.

Meer informatie: <https://www.klimaatakkoord.nl>

Het Klimaatakkoord van Parijs

Het Nationale Klimaatakkoord is een belangrijk deel van de Nederlandse invulling van het Klimaatakkoord van Parijs uit 2015. Daarin hebben 195 landen, inclusief Nederland, afgesproken om in 2050 de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot ruim onder 2°C, en zo mogelijk tot 1,5°C.

2. REGIONALE ENERGIESTRATEGIE

De gemeenten Oss en 's-Hertogenbosch maken deel uit van de Regionale Energiestrategie (RES) regio Noordoost Brabant. Dit is één van de 30 energieregio's in Nederland. Oss en 's-Hertogenbosch zitten in deze RES regio samen met de gemeenten Bernheze,

Boekel, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Grave, Haaren, Lander, Meijerijstad, Mill en Sint Hubert, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Uden en Vught.

In elke RES regio onderzoeken gemeenten, provincie en waterschappen samen met stakeholders hoe in 2030 gezamenlijk met alle regio's de landelijke doelstelling van 35 miljard kWh aan duurzame elektriciteitsopwekking gerealiseerd kan worden. Hiervoor worden locaties en zoekgebieden voor zonnepanelen en windmolens aangewezen. Daarnaast is ook het verduurzamen van de warmtevoorziening onderdeel van de RES.

Meer informatie: <https://www.regionale-energiestrategie.nl/default.aspx>

Duurzame Polder en de RES

De uitkomsten van de verkenning in de Duurzame Polder worden meegenomen in de RES Noordoost-Brabant. Dat betekent dat de resultaten van de verkenning onderdeel zijn van het bod dat de gemeenten Oss en 's-Hertogenbosch gaan doen in de RES. Dit bod bestaat onder andere uit de opwekkmogelijkheden voor zonne- en/of windenergie in de Duurzame Polder.

3. GEMEENTELIJKE EN PROVINCIALE ENERGIETOPGAVEN

De gemeenten 's-Hertogenbosch en Oss en de Provincie Noord-Brabant willen in 2050 energieneutraal zijn. In de provinciale energieagenda staat dat er in 2030 al 50% van alle energie uit duurzame bronnen moet komen. Informatie.

Meer informatie: <https://www.brabant.nl/onderwerpen/energie/energiebeleid>

Om invulling te geven aan de ambities hebben de gemeenten hun energieopgaven uitgewerkt (zie tabel).

Energieopgaven gemeenten	's-Hertogenbosch	Oss
Totaal energieverbruik 2050	18 PJ	7,64 PJ
Besparing	8,0 PJ (45%)	3,82 PJ (50%, incl. zon op daken)
Opwekking zon op daken	0,8 PJ	
Grootschalige opwekking eigen grondgebied	2,2 PJ	1,91 PJ (25%)
Duurzame energie van buiten	0,5 PJ	1,91 PJ (25%)
Restopgave	6,5 PJ	-

Energieopgave gemeente Oss

De gemeente Oss heeft in 2016-2017 drie onderzoeken door onafhankelijke bureaus laten uitvoeren:

- *Oss Energieneutraal in 2050 (CE Delft, 2017):* Onderzoek naar energiebehoefte en energieopgave (zie getallen in bovenstaande tabel).
- *Ruimtelijke verkenning naar Duurzame Energie in Oss (Antea groep, 2017):* Onderzoek naar duurzame energiewinning met zonne- en windenergie, waterkracht, bodem- en bio-energie.
- *Energie en Ruimte (Bosch en Slabbers, 2017):* Onderzoek naar wat de inpassing van zonne- en windenergie en energie uit geothermie, water en biovergisting betekent voor het huidige Osse landschap.

De gemeenteraad van Oss heeft op 6 juli 2017 als volgt besloten:

1. De uitgevoerde onderzoeken als leidraad te gebruiken bij het toetsen van initiatieven voor duurzame energie opwekken in Oss.
2. In te stemmen met de 'Bijlage conclusies naar aanleiding van de onderzoeksrapporten'.
3. Vast te houden aan de ambitie om 50% van het huidige energieverbruik te besparen, 25% duurzame energie van elders in te kopen en 25% duurzaam op te wekken binnen Oss.
4. In te stemmen met de 'Bijlage Werkwijze bij toetsing van initiatieven voor het opwekken van duurzame energie in Oss'.

Meer informatie: <http://ibabsonline.eu/Kalender.aspx?site=Oss> (selecteer 7 juli 2017, kies voor raad en agendapunt 31).

Energieopgave gemeente 's-Hertogenbosch

De gemeenteraad van 's-Hertogenbosch heeft in 2008 besloten dat de gemeente in 2050 klimaat neutraal moet zijn. Begin 2017 heeft de gemeenteraad het Energietransitie-programma 2016-2020 vastgesteld waarin de energieopgave is uitgewerkt (zie getallen in tabel). Meer informatie: https://www.s-hertogenbosch.nl/fileadmin/Website/Actueel/Projecten/Klimaatneutraal/Energietransitieprogramma_2016-2020_.pdf

Den Bosch energieneutraal wil zeggen dat het energieverbruik zo laag mogelijk is. Dit door zoveel mogelijk maatregelen te treffen. Maar ook dat het over gebleven deel duurzaam wordt opgewekt, waarbij opwekking ook binnen de gemeentegrenzen plaatsvindt. Deze opgave wil 's-Hertogenbosch realiseren via drie sporen:

- Besparen van energie: het beïnvloeden van het gedrag en het treffen van fysieke maatregelen die het fossiele energieverbruik voorkomen of verminderen.
- Duurzaam opwekken: het realiseren van duurzame energieprojecten, door wind, zon, biomassa, water en bodemwarmte.
- Aanpassen van het systeem: schone en duurzame energie-infrastructuur, inclusief energieopslag.

Hiertoe werkt de gemeente samen met onder andere woningcorporaties, bedrijven, bewoners en instellingen.

Visie Energielandschap 's-Hertogenbosch

De gemeente 's-Hertogenbosch werkt voor haar gehele grondgebied aan een Visie Energielandschap. De ontwerpvisie is op 4 november 2019 vastgesteld en ligt vervolgens gedurende 4 weken ter inzage. Reacties zijn hierop mogelijk, ook tijdens een inspraakavond op 19 november 2019. De gemeenteraad stelde de aanpak om te komen tot een visie energielandschap vast op 9 oktober 2018. Verzoeken van initiatiefnemers voor de opwekking van duurzame energie zullen worden beoordeeld aan de hand van de visie.

4. VERKENNING DUURZAME POLDER

Uit diverse onderzoeken blijkt dat de Duurzame Polder een goede potentie heeft om duurzaam energie op te wekken. Het is een open gebied met veel landbouw en relatief weinig bebouwing en begroeiing. In dit

Eenheden uitgelegd

Als het om energie gaat gebruikt niet iedereen dezelfde eenheden. Daarom volgt in dit kader een korte uitleg.

Energie

1 Petajoule (PJ) is gelijk aan:

- 1.000 Terrajoule (TJ)
- $2,78 \times 10^5$ Megawattuur (MWh)

1 megawattuur (MWh) is gelijk aan 1.000 kilowattuur (kWh).

Opwekking wind en zon

De daadwerkelijk opgewekte energie kan –afhankelijk van de weersomstandigheden – sterk variëren in de tijd. In de berekeningen wordt daarom uitgegaan van gemiddelden:

- 1 windturbine (4 MW en 3.100 vollasturen) levert gemiddeld ca. 43 TJ per jaar (≈ 12.500 MWh)
- 1 hectare (ha) zonnepanelen (3.000 zonnepanelen) levert ca. 3 TJ per jaar ($= 833$ MWh $= 833.333$ kWh)

gebied hebben inmiddels meer dan tien initiatiefnemers concrete plannen voor het plaatsen van windmolens en de aanleg van zonnepanelen.

2017: Start eerste fase verkenning

Om alle belangen in de Duurzame Polder zorgvuldig af te wegen, werken de gemeenten Oss en 's-Hertogenbosch en provincie Noord-Brabant sinds 2017 met elkaar samen. Ze hebben afgesproken om de mogelijkheden voor een duurzame energieopwekking in dit gebied te verkennen.

2018: Raadsbesluiten gemeenten Oss en 's-Hertogenbosch

De eerste stap van deze verkenning is in oktober 2018 afgerond. In deze fase zijn gesprekken gevoerd en beleidskaders verkend om te zien welke mogelijkheden en belemmeringen er zijn voor grootschalige opwekking van duurzame energie met wind en zon in het poldergebied. Op basis hiervan hebben de gemeenteraden van Oss en 's-Hertogenbosch in het najaar van 2018 besloten tot een tweede fase van de verkenning. Dit is vastgesteld in de volgende raadsbesluiten:

In Oss op 4 oktober 2018 met het besluit:

- Een verdergaande verkenning uit te voeren naar hoe in de Geffense, Lithse en Rosmalense polders te voorzien is in het opwekken van duurzame energie (met de focus op wind en zon)
- Daarbij ook te onderzoeken of bredere gebiedsopgaven (meekoppelkansen) voor een verduurzaming van het poldergebied haalbaar zijn
- Dit te doen door een open planproces waarin interactie met alle belanghebbenden vanaf het begin plaats vindt
- Dit samen met de gemeente 's-Hertogenbosch en provincie Noord-Brabant op te pakken
- Een budget van € 100.000,- externe kosten beschikbaar te stellen ten behoeve van het onderzoek, zoals ook de provincie en de gemeente 's-Hertogenbosch dit doen.

Meer informatie: <http://ibabsonline.eur/Kalender.aspx?site=Oss> (kies 4 oktober 2018, selecteer 'raad' en zie agendapunt 15)

In 's-Hertogenbosch op 9 oktober 2018 met het besluit:

- Dat de Rosmalense polder een gebied is waar in beginsel ruimte is voor een grootschalige plaatsing van windmolens en zonnepanelen, en dat de polder daarmee een belangrijke plaats in kan nemen bij het realiseren van de doelstelling 'Klimaatneutraal in 2050'
- Tot het uitvoeren van de tweede fase van de verkenning (tweede helft 2018) om de ontwikkelingsmogelijkheden in het poldergebied nader te verkennen waarbij aandacht wordt geschonken aan:
  - De mogelijkheden om windturbines en zonneparken te plaatsen.
  - De mogelijkheden om gelijktijdig kwaliteitsverbeteringen binnen de agrarische sector, natuur en recreatie, landschap en ruimtelijke kwaliteit te bereiken die passen bij een duurzame toekomst.
- In te stemmen met een open en participatieve werkwijze in de verkenning rond het poldergebied en de opstelling van de visie energielandschap voor heel het buitengebied van 's-Hertogenbosch, waarin bewoners en andere stakeholders vanaf het eerste moment nauw worden betrokken bij de uitwerking van de visie en verkenning.

Meer informatie: <https://www.s-hertogenbosch.nl/duurzamepolder.html> (zie raadsvoorstel onder downloads),

2019: Start tweede fase verkenning

Na de tweede fase van de verkenning willen de gemeenten Oss en 's-Hertogenbosch en de provincie Noord-Brabant hun voorkeur uitspreken over het ontwikkelperspectief voor de Duurzame Polder. Om tot een voorkeursontwikkelperspectief te komen, worden in 2019 drie perspectieven uitgewerkt en vergeleken:

- een autonome ontwikkeling.
- een maximale energieopwekking.
- een integrale ontwikkeling.

De nadruk in de verkenning ligt op een grootschalige duurzame energieopwekking met de focus op wind en zon. Andere vormen van duurzame energieopwekking, zoals waterkracht, bodemenergie en bio-energie, dragen op dit moment nog te weinig bij om de gestelde doelen op korte termijn te behalen.

Begin 2020: Besluitvorming gemeenteraden en (mogelijk ook) Provinciale Staten

Aan het einde van de tweede fase (begin 2020) leggen we aan de gemeenteraden en Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant een besluit voor met:

- Een voorstel voor het voorkeursontwikkelperspectief met een bandbreedte aan op te wekken hoeveelheid energie die zij mogelijk willen maken in de Duurzame Polder.
- Een voorstel met verschillende mogelijkheden voor het meedelen van de omgeving in de duurzame energieopwekking.
- Een voorstel voor het vervolg van de samenwerking met de gemeenten Oss en 's-Hertogenbosch en de Provincie Noord-Brabant.
- Een voorstel voor de procedure vanuit de nieuwe omgevingswetgeving.
- Een voorstel voor het betrekken van de omgeving.

2020 en verder: Mogelijk vervolg Duurzame Polder

De besluitvorming door beide gemeenteraden en (mogelijk ook) Provinciale Staten bepaalt het mogelijke vervolg. De keuze van het voorkeursontwikkelperspectief is hierin bepalend.

MEER INFORMATIE:

www.duurzamepolder.nl

